

Сирота Всеволод Маркович

Тези доповідей

на міжнародних конференціях в межах України

Набуття інтеркультурної компетентності студентів у процесі створення мистецько-освітніх проектів Молодь, освіта, наука та мистецтво: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 21-22 листопада 2019 р.) / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, факультет мистецтв; [ред.кол.Терешко І.Г. (голов.ред.), Побірченко О.М. (відповід. ред.) [та ін.]. Умань : Видавництво «АЛМІ», 2019 р.

**НАБУТТЯ ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ
МИСТЕЦЬКО-ОСВІТНІХ ПРОЕКТІВ**

В умовах потужних глобалізаційних процесів і викликів, існує нагальна потреба модернізації національної освітньої системи.

Одним зі стратегічних завдань на сучасному етапі модернізації освітньої системи є оновлення змісту освіти та забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання є можливим лише за умов удосконалення існуючих педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання. Перш за все, це вибір оптимального співвідношення найкращих традицій існуючої освітньої системи та сучасних педагогічних інновацій.

Основними недоліками традиційної системи навчання є авторитарний стиль керівництва, перевага пояснювально-ілюстративного методу у викладі навчального матеріалу, репродуктивний виклад навчального матеріалу, обмеженість на уроках діалогічного спілкування з учнями, відсутність у дітей усвідомлення таких понять як самоосвіта та саморозвиток.

Якщо традиційні методи педагогіки розвивають загальні закономірності й теоретичні проблеми виховання, то новаторські методи – це ефективні педагогічні технології, що сприяють розвитку творчої сутності навчального процесу.

Спектр методик і технологій на сучасному етапі є досить широким. Це і вальдорфська педагогіка, технологія саморозвивального навчання (Г. Селевко), дальтон-технологія, колективний спосіб навчання (О. Рівін, В. Дяченко), ігрові технології, технологія модульного та модульно-розвивального навчання, технології проблемного навчання, сугестивні технології, особистісно-орієнтоване навчання (І. Якиманська), школа «діалогу культур», інтерактивні технології, проектні технології тощо.

За авторською концепцією Л. Масол стратегія інтегративності в мистецькій освіті визначена як пріоритетний орієнтир її подальшого розвитку. Особливої значущості вона набуває й у проективному моделюванні на таких рівнях :

- духовно-світоглядному (через спільний тематизм, що відбиває фундаментальний зв'язок усіх видів мистецтва з життям);
- естетико-мистецтвознавчому (через спільність і спорідненість мистецьких понять, універсальність естетичних категорій);
- психолого-педагогічному (через інтегровані технології різного типу) [3, 73].

Як зазначає Л. Масол, метою інтерактивних технологій навчання є набуття інтеркультурної компетентності – готовності, здатності до комунікативної та кооперативної діяльності. Їх можна класифікувати наступним чином: уміння слухати партнера; уміння переконувати, аргументувати; уміння дискусувати, доходити компромісу; уміння взаємодіяти, співпрацювати [3].

Інноваційна діяльність учителя музичного мистецтва є специфічною, досить складною і потребує особливих знань, навичок, здібностей.

Удосконалюючи професійно-педагогічну підготовку майбутнього вчителя до роботи у закладах ЗЗСО, нами було обрано апробацію інтерактивних технологій навчання студентів, метою яких є набуття ними інтеркультурної компетентності у процесі створення мистецько-освітніх проектів.

Мистецько-освітній проект «Згадаймо вальсу звук чарівний...» був побудований на основі поліцентричної інтеграції, яка являє

собою декілька змістових домінуючих ліній: музичне мистецтво, образотворче мистецтво та хореографічне мистецтво .

Виконуючи творчий проект від задуму до його втілення використовувались технології інтерактивного навчання такі як «Пошук інформації», «Діалог», «Дискусія», «Коло ідей», «Синтез думок», «Мозковий штурм», «Акваріум».

У процесі роботи студентам було запропоновано колективно-розподільну форму творчої діяльності різноманітних творчих колективів.

З метою реалізації проєктивного моделювання, на основі поліцентричної інтеграції були створені творчі мистецько-педагогічні майстерні: предметно-інтегративна, музична, художня та хореографічна.

Студенти самостійно розподілялись на творчі мікро групи (музиканти, художники, хореографи), висували творчі ідеї та їх наступне розв'язання («навчання за методам участі»), обговорювали кожен проблему, доводили, аргументували власний погляд (метод «кооперативного навчання»).

Музикантам, художникам, хореографам пропонувалося зобразити різноманітними засобами мистецької виразності одне і те ж саме явище, предмет, ситуацію, історичну подію, настрій, образ, характер у музичній, образотворчій та хореографічній діяльності (аудіально, візуально, ритмопластикою). Так на основі принципу конструювання цілісності було створено мистецько-освітній проєкт «Згадаймо вальсу звук чарівний...».

Творчі колективи студентів з'ясовували загальну емоційну модальність творів різних видів мистецтва, визначали ідентичність художнього задуму композитора, художника, хореографа.

Творчість композиторів, художників, хореографів вивчалася з використанням методу «художньої реконструкції».

Авторським колективом викладачів факультету презентацію науково-творчого проєкту узагальнено у навчально-методичному посібнику «Технології проєктивного моделювання в мистецькій освіті».

Гуманістичні ідеї швейцарського педагога Еміля Жак-Далькроза: пробудити у кожному індивідуально неповторне внутрішнє природне відчуття ритму засобами «гімнастики почуттів», гармонізувати тілесне, психічне і духовне, стимулювати креативний потенціал, набули поширення в усьому світі, не втратили актуальності і в наш час і сприяють всебічній творчій самореалізації особистості.

Реалізації ідей швейцарського педагога Еміля Жак-Далькроза сприяло створення студентами факультету мистецтв соціокультурного проекту «Ритмопластичне інтонування у діалоговій взаємодії мистецтв».

Проблема діалогової взаємодії словесного, музично-інтонаційного, візуально-образного, рухо-пластичного та інших аспектів художнього мислення досліджувалась психологами і свідчить про те, що слухові уявлення майже ніколи не бувають чисто слуховими і мають включати у собі як зорові, так і рухові. Цей феномен у психології отримав назву «синестезія» (одночасне відчуття). Вона виникає тоді, коли у свідомості людини під впливом взаємодії різних чуттєвих модальностей виникають полімодальні – звукокольорові та ритмопластичні образи.

Основою цілісної концепції Еміля Жак-Далькроза стала ідея відродження втраченої з часів античності синкретичної єдності слова, музики і танцювального руху. Інтегратором у цій оригінальній художньо-педагогічній системі став ритм. Педагог був переконаний, що базисом, з якого починається навчання дітей мистецтву, має бути ритміка – вільні танцювально-пластичні рухи.

Ідея «Евритмії» (прекрасного ритму, прекрасного звучання) має своє генетичне коріння ще у філософії Платона, яку розвинув у своїй методичній системі Еміль Жак-Далькроз. Це мистецтво руху, «зримої мови» і «зримої музики».

Тіло людини у момент виконання рухів перетворюється на інструмент, що «звучить». Рухи, що виконуються не випадкові, не спонтанні, а ізоморфні музичному або поетичному образу. Людина, рухаючись у просторі, утілює «живий ритм» і внутрішній емоційний стан. Таким чином імпровізуючи під музику танцювальними рухами

і жестами можна виражати певні почуття, передати подив, надію, захоплення, гнів, страждання та радість.

Ґрунтуючись на інтегративному підході до художнього виховання дітей та спираючись на педагогічну систему швейцарського педагога Еміля Жак-Далькроза, організатори та учасники проекту вивчали та практикували взаємодію словесного, музично-інтонаційного, візуально-образного, рухо-пластичного аспектів художнього мислення, яке має особливе значення в сфері формування гармонійно розвинутої особистості.

Студенти, працюючи над проектом та дотримуючись цілісної концепції Еміля Жак-Далькроза, основою якої є синкретична єдність слова, музики і танцювального руху, використовували метод імпровізації.

Термін «імпровізація» багатогранний. Імпровізація (несподіваний, раптовий) це не тільки метод, спосіб творення в момент її виконання, а й логічна і психологічна модель творчого процесу. Як «першотворчість» це вільний політ творчої фантазії, відсутність попередньої підготовки, здатність імпровізатора миттєво асимілювати сторонню ідею, образно сприймати і втілювати матеріал у ритмопластиці зовні.

Ритмопластична імпровізація в інтеграційному процесі діалогової взаємодії мистецтв як групова та кооперативна форма навчальної діяльності може бути побудована на основі спільного тематизму.

Одна з найважливіших властивостей імпровізації полягає в тому, що вона у витонченій творчості здатна породити інверсію, тобто зміну, коли реалізація як би передує наміру і створене автором фіксується, підхоплюється і оцінюється постфактум. Більше того саме інверсія часто стає свідомством справжнього зльоту творчої фантазії людини.

Ритмопластична імпровізація в діалоговій взаємодії мистецтв потребує натхнення, сприяє вдосконаленню рівня сценічної культури особистості, розкриває нові шляхи у виконавській майстерності, несе в собі відчуття творчого начала закладеного в самому всесвіті.

Гуманістичні ідеї швейцарського педагога Еміля Жак-Далькроза: пробудити у кожному індивідуально неповторне внутрішнє природне відчуття ритму засобами «гімнастики почуттів», гармонізувати тілесне, психічне і духовне, стимулювати креативний потенціал, набули поширення в усьому світі, не втратили актуальності і в наш час і сприяють всебічній творчій самореалізації особистості.

Уведення в навчальний процес інтерактивних методик у викладанні фахових дисциплін, дає можливість докорінно змінити ставлення до студента як об'єкта навчання, перетворивши його на суб'єкт та сприяти формуванню його інтеркультурної компетентності [2].

Такий підхід до особистості студента, який знаходиться у центрі процесу навчання базований на повазі до його думки, на спонуканні до його активності, на заохоченні до творчо-проективної діяльності. Він полягає, насамперед, у підвищенні навчально-виховної ефективності занять, і, як наслідок, у значному зростанні рівня якості знань, умінь і навичок студентів.

Список використаних джерел:

1. Про вивчення предметів художньо-естетичного циклу у 2002–2003 навчальному році: [«Мистецтво», авт. Л. Масол та ін.; «Художня культура», 10-11 кл., авт. Л. Масол, Н. Миропольська] // Мистецтво. та освіта. – 2002. – №3. – С.2-3.

2. Теоретико-методологічні основи викладання музики в школі // Вивчення музики в школі: Метод. посіб. у 2 ч.: / Л. Масол, Ю. Очаківська, Л. Беземчук та ін. – Х., 2002.

3. Масол Л.М. Методика навчання у початковій школі: Посібник для вчителів / Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, Е.В.Белкіна, О.В.Калініченко, І.В.Руденко. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.